

ERIC BERKOWITZ

SEX
ȘI PEDEAPSĂ

4.000 de ani de condamnare a dorinței

Traducere din limba engleză
de Dan Bălănescu

POLIROM
2025

Cuprins

Introducere	11
1. Canalizarea dorinței: Primele legi referitoare la sex	21
Legături de sânge și legături sângeroase: primele crime motivate sexual / 27 • Teritoriul virgin / 34 • Deliciile căsătoriei / 38 • Caprele bune, oile rele și sclavii suferinzi / 44 • Prostițuția, sacră și profană / 47 • Homosexualitate înainte de moralitate / 51 • Păcatul: darul oferit de evrei / 52 • Circumcizia și controlul fluidelor / 54 • Să tremuri în fața lui Dumnezeu: homosexualitatea printre evrei / 60	
2. Onoare (mai ales) pentru bărbați: Cazuri din Grecia Antică	66
Esența legislației sexuale ateniene / 72 • Prins asupra faptului / 74 • Pește, legume și smoolă fierbinte / 77 • Dragostea homosexuală și testiculele / 79 • Odată prostituat... / 82 • În căutarea echilibrului / 84 • Întreabă și spune / 86 • Plăceri vinovate, adulter înfocat / 88 • Să facem un târg / 95	
3. Dormitoare imperiale: Sexul și statul în Roma Antică	97
Durerile creșterii: femei insolente / 101 • Prețul virginității: vestalele și destinul Romei / 109 • Trupuri de vânzare: o incursiune printre prostituate și artiști / 113 • Valorile familiei, în stil roman / 121 • Carele de luptă și mântuirea: homosexualitatea în Imperiul Roman Târziu / 126	

4. Evul Mediu:	
O comunitate osândită	135
Penitențialele și prețul actului sexual / 141 • Sex la cerere: violul, datoria maritală și <i>le droit de seigneur</i> / 148 • Cu nepuțință: impotența și frigiditatea / 157 • Prostituația: o instituție exclusiv profană? / 160 • Sodomia, evreii și împărțirea pâinii: devianța sexuală și uniunile gay / 168	
5. Calea spre modernitate:	
Epoca modernă timpurie, 1500-1700	188
Riposta: Reforma Protestantă / 189 • Curvele din boscheți și tribunalele desfrâului / 192 • Germania: Big Brother în dormitor / 202 • Delicii interzise și robineți desfrânați: nașterea obscenității / 206 • Infracțiuni pestilențiale, contagioase, de nenumit: sodomia, vrăjitoria, caprele / 220 • Sodomiști, brutari și capre în Germania și în Confederația Elvețiană / 225 • Vânătoria de vrăjitoare / 230	
6. Lumea nouă a oportunităților sexuale	245
Atracția sexuală a Vestului / 249 • Apropierea de indigeni / 254 • Amestecul rasial în Statele Unite / 261 • Rasa ca dispensă pentru viol / 274 • Homosexualitatea departe de casă / 280	
7. Secolul al XVIII-lea:	
Revelație și revoluție.	287
Mințile luminate și abuzul de sine / 287 • Iubirea între femei și dispozitive din piele / 294 • Domnișoara Muff și comisarul Foucault: homosexualitatea în fața justiției / 301 • Fecioarele și bolile venerice / 311 • Plăcerea flagelării / 314 • Animale împovărate / 317 • Cărți porno și sămânță risipită / 320 • Curva triumfătoare / 339	
8. Secolul al XIX-lea:	
Natura umană inculpată	343
O provocare indiană / 353 • Răspunsul științific la prostituție / 357 • Anglia: testul cel mare / 361 • Răspunsul american / 366	

- Sterilizarea, castrarea și vindecarea tarelor societății / 372 •
Pornografia și controlul plăcerilor private / 375 • Safismul în
Franța / 388 • Apariția „homosexualului” /390

<i>Note</i>	407
<i>Bibliografie</i>	427
<i>Creditele ilustrațiilor</i>	447
<i>Mulțumiri</i>	449
<i>Index</i>	451

Prețul virginității: vestalele și destinul Romei

Scopul principal al legilor romane privind sexul era să direcționeze comportamentul sexual al femeilor, nu să-l interzică în totalitate. Femeile trebuiau să se căsătorească și să dea naștere unor copii legitimi. Abstinența totală nu a făcut niciodată parte din plan – cu excepția a șase preotese, ale căror trupuri neatinse simbolizau zidurile neclintite ale Romei, iar virginitatea lor sacră asigura securitatea orașului. Era suficientă o singură abatere sexuală din partea uneia dintre ele pentru ca stabilitatea să se transforme în haos. Când se întâmpla așa ceva, existau ritualuri precise menite să alunge blestemul și să readucă înapoi speranța: vestalele căzute în păcat erau îngropate de vii într-o încăpăre de sub pământ, iar soarta lor era lăsată în mâinile zeiței Vesta, pe care o slujeau, pentru ca ea să decidă dacă vor mai trăi sau nu.

Pentru abateri minore, o vestală risca să fie biciuită în privat de cel mai înalt preot al Romei, *pontifex maximus*. Însă încălcarea jurământului de castitate acționa ca un blestem public. Întreaga comunitate participa la ispășirea păcatului. Odată condamnată, preoteasa vinovată era biciuită imediat, apoi era înfășurată într-o bucată de pânză groasă pentru a-i înăbuși strigătele. Zvârcolindu-se ca o larvă, era așezată pe o lectică și purtată prin forum. Mii de oameni priveau în tăcere, cu lacrimi în ochi, în timp ce trecea. „Și nu există priveliște mai înfricoșătoare”, scria Plutarh despre astfel de scene, „iar cetatea nu trăiește nicio zi mai neagră decât aceea”. Dispoziția sumbră a mulțimii nu era provocată de moartea iminentă a femeii – execuțiile publice sângeroase erau destul de comune –, ci de teama față de consecințele ce puteau urma din pierderea virginității vestalei.

Procesiunea se încheia lângă Poarta Collina, în interiorul unuia dintre zidurile orașului, unde era camera de îngropăciune. Încăperea era amenajată cu puțin mobilier, o lampă și câteva mici provizii: mâncare, lapte și ulei. Vestala era scoasă din învelișul ei, cu excepția unui văl care îi acoperea fața. Cu trupul pângărit în bătaia vântului, devenită obiect de jale și dispreț, *pontifex*

maximus ridica mâinile spre zei, murmura câteva rugăciuni și cobora vestala în groapă. De îndată ce era coborâtă, slujitorii sigilau camera cu pietre și o acopereau cu pământ, astfel încât să nu se mai vadă nicio urmă – nici a camerei, nici a ei.

Tehnic vorbind, nu era o execuție. Nimeni nu-și asuma responsabilitatea de a ucide o vestală, fie ea și una vinovată. Cele câteva provizii lăsate în cameră îi absolveau pe preoți de moartea ei și îi ofereau zeiței Vesta prilejul de a pronunța verdictul final. Dacă vestala încălcase cu adevărat jurământul de castitate, Vesta restabilea echilibrul cosmic, lăsând-o să moară de foame și prin sufocare. Dacă era nevinovată, Vesta putea s-o scoată de acolo și s-o salveze. Dintre cele aproximativ zece vestale care au trecut prin acest ritual de-a lungul secolelor, niciuna nu a fost readusă la viață. Vinovăția lor a fost considerată dincolo de orice îndoială, iar Roma a fost salvată – cel puțin până când o altă vestală greșea.

DOAR FETELE ÎNTRE șase și zece ani considerate perfecte în toate privințele erau eligibile pentru a servi în templul Vestei. Niciun semn particular, pelticie sau alte defecte nu erau permise. Ambii părinți trebuiau să fie în viață și căsătoriți, fără divorțuri anterioare, scandaluri sau sânge de sclav care să le păteze descendența. Fetele selectate treceau printr-un elaborat proces de inițiere care le puneau doar în slujba Vestei și a Romei, și a nimănui altcuiva. Toate femeile Romei aparțineau unui anumit bărbat, dar nu și vestalele. Doar ele nu se aflau sub controlul vreunui bărbat, deoarece erau surorile, fiicele și soțiile cetății și doar ale ei.

Erau luate din casele lor și duse în Templul Vestei din Forum, unde trăiau timp de cel puțin treizeci de ani. Vesta era zeița protectoare a căminului și a pământului însuși. Flacăra perpetuă care ardea în *Atrium Vestae*, sau „Casa Vestalelor”, era pivotul vieții romane. La fel cum primele fiice ale Romei se îngrijeau de focul din casele familiilor lor, vestalele mențineau viu focul Romei. De asemenea, întrețineau depozitul cu substanțe sacre și îndeplineau zeci de îndatoriri ritualice. Pentru toate acestea, preotesele beneficiau de privilegii extraordinare. Li se alocau

cele mai bune locuri la teatru și la jocuri și călătoreau în *carpenta* ornamentate, niște cabriolete pe două roți acoperite și însoțite de un lictor care îndepărta oamenii din calea lor. Până și consulii trebuiau să se dea în lături. Dacă, în timpul călătoriilor lor prin oraș, întâlneau vreun criminal care urma să fie executat, viața omului era cruțată. Pe de altă parte, oricine îndrăznește să treacă pe sub trăsura unei vestale era ucis. Când vestalele mureau, se numărau printre foarte puținii locuitori ai Romei a căror înmormântare era permisă în interiorul hotarelor sacre ale orașului.

Majoritatea vestalelor își mențineau trupurile și reputațiile intacte. Erau luate măsuri de precauție pentru a preveni tentația (noaptea templul lor era închis pentru toți bărbații, chiar și pentru medici), dar era inevitabil că unele aveau să cadă în păcat. Când o vestală făcea sex, crima era *incestus* – o ofensă care includea incestul (deoarece toți bărbații romani erau familia lor) și pângărirea sexuală. Deoarece pierderea virginității era un atac direct asupra statului, calamitățile erau puse adesea pe seama unui *incestus* al vestalelor. Într-o clipă, erau transformate din înalte preotese în țapi ispășitori monstruoși.

Simplul fapt al dificultăților Romei era considerat o dovadă a imoralității vestalelor. În 483 î.Hr., orașul se afla în război cu volscii și cu veienii. Resursele superioare ale Romei ar fi trebuit să îi permită să scape repede de acei dușmani, dar Roma își irosea avantajele în luptele interne. Pentru a înrăutăți și mai mult situația, zilnic erau semne cerești care arătau furia zeilor și prevesteau dezastre. Orașul era panicat. Preoții nu înțelegeau cauza tuturor acestor probleme, chiar după ce au cercetat măruntaiele animalelor sacrificate și zborul păsărilor pe cer. Au conchis așadar că o vestală s-ar fi purtat nepotrivit. În cele din urmă, aceste grozăvii s-au curmat după condamnarea pentru *incestum* a vestalei fecioare Oppia și execuția ei, a scris Livius.

În 215 î.Hr., în panica creată de înfrângerea Romei în Bătălia de la Cannae, vestalele Optimia și Floronia au fost găsite vinovate de *incestum*. Una dintre ele a fost îngropată de vie; celelalte i s-a permis să se sinucidă. După un secol, după distrugerea armatei lui Marcus Porcius Cato în Tracia, trei vestale au fost judecate pentru un comportament mai apropiat de prostituție

decât de niște virgine profesioniste. „Trei dintre vestale au încălcat în același timp făgăduința”, a scris Cassius Dio. „Una dintre ele, Marcia avea legături numai cu un singur bărbat... Aemilia și Licina aveau o sumă de amanți... cu care trăiau pe rând aparte una de cealaltă... [întreținând] în mare taină legături cu mai mulți bărbați deodată.”*

De parcă nu era destul de rău, focul din templul zeiței Vesta a început să se stingă de la sine – un semn sigur de rea purtare din partea vestalelor –, iar un fulger a lovit mortal o tânără nobilă călare, lăsând-o cu rochia arsă ridicată deasupra taliei. La început, doar vestala Marcia a fost găsită vinovată, dar setea publicului pentru o pedeapsă pe măsura acelor nenorociri era prea mare pentru ca un singur verdict să fie suficient. A fost organizat un al doilea proces și celelalte două vestale au fost și ele condamnate. Toate trei au fost îngropate de vii.

Uneori, vestalele erau judecate chiar și în absența unei calamități. Reformele morale ale împăratului Domitian au fost marcate de procese împotriva vestalelor pe motiv de *incestum*. Superioara ordinului (*virgo maxima*), Cornelia, a fost îngropată de vie în anul 83 d.Hr., dar nu a cedat cu ușurință: „Cum e posibil?”, l-a întrebat ea pe Domițian în timp ce era coborâtă în groapă. „Crede Cezarul că am fost imorală când el a cucerit și a triumfat în timp ce eu îmi îndeplineam ritualurile?”. Cu alte cuvinte, cum îndrăznește Domițian să o acuze când el personal avusese noroc? Execuția însă a continuat.

Unele vestale au reușit să obțină achitarea la proces cu acte impresionante de magie. Preoteasa Tuccia a fost învinuită, în anul 230 î.Hr., că și-a pierdut virginitatea în baza acuzației unui bărbat. Chemând-o în ajutor pe zeița Vesta, a condus o mulțime la Tibru, unde a adunat o cantitate de apă cu un ciur. Spre uimirea tuturor, apa nu s-a scurs prin găuri. Au dus-o în Forum, unde a vărsat apa la picioarele judecătorilor. Viața i-a fost cruțată, iar despre acuzatorul ei nu s-a mai auzit nimic. Altă dată,

* Cassius Dio, *Istoria romană*, vol. I, XXVI, 87, traducere și note de conf. dr. A. Piatkowski, studiu introductiv de prof. dr. Gh. Ștefan, Editura Științifică, București, 1993, p. 155.

atunci când focul sacru s-a stins sub supravegherea vestalei Aemilia, preoții s-au interesat dacă întreținuse relații cu bărbați. În prezența tuturor, ea a strigat:

O, Vesta, protectoare a cetății Roma, dacă vreme de aproape treizeci de ani mi-am îndeplinit slujbele sacre cu sfințenie și cinste, păstrându-mi mintea curată și trupul cast, arată-ți sprijinul tău pentru mine și ocrotește-mă, nu lăsa ca preoteasa ta să moară pătimind cea mai cumplită dintre morți. Dar, dacă am săvârșit vreo faptă nelegiuită, fie ca pedeapsa mea să ispășească vina cetății.

Apoi și-a aruncat o haină pe altarul care se răcise și de pe care focul se stinsese. Brusc, din pânză a țâșnit o flacără. Astfel că orașul s-a văzut din nou în siguranță, iar Emilia a fost absolvită de pedeapsă.

Colegiul vestalelor a durat aproape un mileniu, până când focul a fost stins pentru totdeauna, iar ordinul religios a fost dizolvat, în secolul al IV-lea d.Hr., de împăratul creștin Teodosiu. Judecând după longevitatea Romei, preotesele au protejat eficient oamenii, menținând focul sacru aprins și ținând bărbații departe de patul lor. Într-o cultură îmbibată de sex, în care femeile aristocrate încercau să se înregistreze ca prostituate, organele genitale neatinse ale vestalelor au fost o garanție pentru longevitatea Romei⁵.

Trupuri de vânzare:

o incursiune printre prostituate și artiști

Înainte de era creștină, Roma își întâmpina mulțimea de prostituate fără ezitări morale, taxându-le câștigurile și neintervenind în modul cum se distrau bărbații cu ele. Erau pretutindeni – în taverne, bordeluri de lux sau mizerabile, pe străzi și în piețe. Era o rușine să fii prostituată, dar comerțul cu sex era legal. În loc să stopeze prostituția, legile Romei urmăreau să împiedice nevestele și fiicele din familiile respectabile să se poarte ca niște